

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Веселина Василева Димитрова
катедра „Международни икономически отношения“
Икономически университет-Варна

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: проф. д-р Виржиния Иванова Желязкова

Тема: Управление на банковите рискове при прехода към кръгова икономика

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 38 от 15. 03.2021г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Управление на банковите рискове при прехода към кръгова икономика“ за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е проф. д-р Виржиния Желязкова. На първо заседание на научното жури на 19.03.2021г. съм определена за външен рецензент.

Предадените от проф. д-р Виржиния Желязкова материали включват документи по представен опис, в т.ч.: автобиография, копие на диплома за придобита образователно-квалификационна степен „доктор” № 34 670/28.12.2010 г., копие на дипломата за висше образование

по придобита образователно-квалификационна степен „магистър” по спец. МИО № 0045/20.06.2007 г., дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на икономическите науки“, автореферат на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на икономическите науки“ от 2021 г., автореферат на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ от 2010г., публикации по настоящата процедура, резюмета на научните трудове по процедурата за придобиване на научна степен „доктор на икономическите науки“, справка за цитирания според МНИ, справка МНИ за научна степен „доктор на икономическите науки“, три отзива за дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Проф. д-р Виржиния Желязкова е зам. ректор на ВУЗФ-София по учебна дейност и качество. Тя е директор на ВУЗФ-лаб на програмно направление „Финанси и финансов мениджмънт“ и на работна група по кръгова икономика и устойчиви финанси в същото направление. През годините проф. Желязкова е била координатор към банкови институции по анализ и управление на бюджета, екологични и социални въпроси. Експертната и обществената ѝ дейност са на високо професионално ниво. Тя е представител към ООН по Програма за опазване на околната среда- финансова инициатива UNEP-FI и към работна група за анализ на климатичните промени върху дейността на банковия сектор. Академичната ѝ дейност също е пряко свързана с проблемите на устойчивото развитие. Тя ръководи екипа на първата в България магистърска програма по кръгова икономика. В преподавателската ѝ дейност се открояват нововъведени дисциплини като „Кръгова икономика“ и „Екологичен и социален риск в инвестиционния процес“. Проф. Желязкова е желан лектор в страната и чужбина по въпросите на кръговата икономика: има участия в Италия, Кипър, Гърция и България. Научен редактор е на поредица от издания в сферата на устойчивите финанси, член е на четири международни редколегии, ръководи и участва в повече от десет международни и национални научни проекта.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд извежда важен и безспорно актуален проблем за научната общност и бизнеса. Проф. Желязкова изследва финансовите измерения, свързани с прехода към кръгова икономика и съпътстващите климатични промени. Тя отделя внимание на това как екологичната счетоводна отчетност трябва да се адаптира, за да проследява адекватно и хармонизирано информацията за представяне на фирмите по въпроси, свързани с околната среда. Обект на научен интерес са пет основни причини, които са изследвани и анализирани в изложението на дисертационния труд, а именно: отговор на предпочитанията на банковите клиенти; промяна в законодателството, влияние на екологичния риск на клиентите в управлението на кредитния риск, стремеж към екологосъобразна репутация на банките и етични причини.

4. Познание на проблема

Становището ми е, че проф. Желязкова познава в дълбочина теоретико-методологичните основи на изследвания проблем за управление на банковите рискове при прехода към кръгова икономика, демонстрира способност за критичен анализ на български и чуждестранни автори и извежда самостоятелни изводи и обобщения в дисертационния труд.

5. Методика на изследването

Методологията на изследване в дисертационния труд включва количествен и качествен анализ. Количественият анализ обхваща проучване на видовете климатични изменения и ролята на международните институции, анализ на еволюцията на знанието на държавите към кръгова икономика; анализ на участието на банковата система и капиталовите пазари в прехода към кръгова икономика и свързания с тях инструментариум. Качественият анализ включва апробация на модел за управление на екологичните и социални рискове в банковите институции в България за периода 2016-2019 г., който надгражда и адаптира параметри на ЕБВР.

Проф. Желязкова логично поставя ограничителна рамка на изследването си до анализ и оценка на екологичните и социални рискове в кредитирането на банките като само една от целите за преминаване от линеен към кръгов модел за управление на икономиката.

Мнението ми е, че избраната методика на изследване позволява да се постигне поставената научна цел и да се отговори адекватно на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от 297 страници, от които 277 страници основен текст и 18 страници приложения. В основния текст се съдържат 7 броя фигури и 13 броя таблици. Използваната литература обхваща общо 158 броя източници на кирилица, на латиница и интернет сайтове.

Дисертационният труд е разделен в увод, 5 глави, заключение и библиографска справка. Първа глава „Същност и проявление на климатичните промени“ изследва последиците от климатичните промени за бизнеса и домакинствата от гл. т. на подходите за адаптация и митигация. Оттук се прави оценка на различните рискове в областта на финансите- регулаторен, правен, по веригата на доставки, физически и репутационен. Втора глава „Кръговата икономика: отговорът на предизвикателствата, породени от климатичните и екологичните проблеми“ представя предимствата на кръговия модел за управление на икономиката пред линейния модел с акцент върху приложението ѝ в бизнеса. Прави се обстоен преглед на постиженията на Япония, Китай и страните от ЕС-27. Трета глава „Ресурсното осигуряване на кръговата икономика“ анализира ролята на банките и капиталовия пазар в качеството им на осигуряващи ресурси за преход към кръгова икономика. Посочват се различните

предизвикателства- преки и непреки за финансовите институции за управление на екологичния риск. В обобщение се систематизират пет бизнес модела, които могат да бъдат основа в подкрепа на устойчивото развитие. Потърсен е отговор на въпроса какъв тип инвестиции са социално отговорни и устойчиви. Четвърта глава „Теория и практика в областта на екологичното счетоводство и отчетност и връзката им с прехода към кръгова икономика“ представя същността на проблема от гл. т. приложим инструментариум и практика в ЕС-27. Представената информация е нужна, за да се оцени потребността от единна отчетна рамка при фирми с инвестиционни цели. Пета глава „Адаптиран модел за оценка на екологичния и социален риск в кредитирането“ представя идеята за зелената банка чрез равнищата на банково управление на екологичния риск, ефектите за банките, взаимовръзките на екологичния риск за банките с други рискове. В тази глава се апробира модел за оценка на екологичния и социален риск във фирменото кредитиране в системна банка в България по заложен критерии като се прави сравнение с параметри на ЕБВР.

Мнението ми за цялостната характеристика на дисертационния труд е, че той представя напълно завършено научно изследване с научно-приложен характер, чиито взаимовръзки и изведени резултати са достоверни и позволяват по-нататъшна оценка на приносите в дисертационния труд на проф. Желязкова.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В дисертационния труд са изведени научни, научно-приложни и приложни приноси. Към научните приноси могат да се отнесат постиженията в знанието за кръгова икономика в света и връзката му с климатичните промени. Към научно-приложните приноси насочва изследването за процеса на трансформация на философията на банките към нефинансовите рискове и по-конкретно към екологичния риск. Към приложните приноси се причислява апробирания авторски модел за зелена банка чрез анализ на международни методики за оценка на екологичния риск в кредитирането и предложение за алтернативен осемфакторен модел по данни за периода 2016-2019г. в системна банка в България.

Основните постижения на дисертационния труд са свързани от една страна- с хипотези за решаване на голям научен проблем и по-конкретно на прилагането на принципите на кръгова икономика във финансовия сектор и от друга страна- със създаването на нов модел за внедряване на механизми за управление на екологичния риск в българските банки.

Заключението ми е, че приносите отговарят напълно на изложеното в дисертационния труд, те са значими за науката и практиката и са самостоятелно постижение на проф. Желязкова.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Проф. Желязкова е приложила в пълно текстово съдържание общо 15 публикации, в т.ч. 1 студия (самостоятелна в нереферирано списание с научно рецензиране, под печат), 1 публикувана глава в колективна монография в редактирани томове с научно рецензиране, 1 статия публикувана в научно издание, реферирано и индексирано в световноизвестни бази данни с научна информация, 10 статии в нереферирано списание с научно рецензиране и 2 доклада в редактирани колективни томове. Всички публикации са самостоятелни: 10 от тях са на английски език, останалите 5 са на български език, което е свидетелство, че те са достъпни за международната научна общност.

Кръгът от въпроси, които разглеждат публикациите обхваща: а) изследване на възможността да се осъществи трансформацията на банките към кръгова икономика; б) сравнителен анализ на концепцията на кръгова икономика и нейното приложение в ЕС-27 и Япония; в) изследване на проблема с липсата на стандартизирана и общоприета методология за оценка на екологичния риск в системата за оценка на кредитния риск и проучване на практиката на международните банки; г) анализ на предизвикателствата пред финансовите мениджъри за въвеждането на екологичното счетоводство и възможностите за иновации в отчетността, ролята на индикаторите за еко-ефективност; д) проучване на начина за осъществяване на качествен анализ за оценка на управлението на екологичния риск в търговските банки, нуждата от законодателни промени; е) преглед и оценка на стратегиите за екологична и социална отговорност във финансовата сфера.

За периода 2019-2021г. проф. Желязкова има 3 цитирания в Scopus, 4 цитирания в WoS и 11 цитирания в монографични колективни томове с научно рецензиране, с което надхвърля многократно изискуемите прагове.

Дисертационният труд и апробираният в него модел са със значима стойност за българските банки, за което свидетелстват и приложените три отзива (един от БФБ и два от Пощенска банка).

Можем да заключим, че всички публикации по дисертационния труд отразяват неговите резултати като няма данни за препокриване или съвпадение с публикации по други конкурси с участието на проф. Желязкова.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Справката за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионалното направление 3.8. Икономика на проф. Желязкова показва, че тя не само покрива, но и надвишава многократно поставените държавни минимални изисквания.

10. Лично участие на кандидата

Дисертационният труд е оригинално авторско дело на проф. Желязкова и не повтаря дисертационния й труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Оценката на рецензента е за самостоятелно участие на проф. Желязкова в проведеното дисертационно изследване,

формулираните приноси и получени резултати. Рецензентът не открива наличие на плагиатство в оценявания дисертационен труд.

11. Автореферат

Авторефератът е в обем от 65 страници и представя в синтезиран вид всички необходими елементи по дисертационния труд. Мнението на рецензента е, че той напълно съответства на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

12. Критични забележки и препоръки

Нямам критични забележки към дисертационния труд. Препоръчвам на проф. Желязкова да продължи да работи в избраната от нея научна област като обновява периодично своите научни изследвания с нови задълбочени резултати, които да публикува в авторитетни международни индексирани издания.

13. Лични впечатления

Познавам проф. Желязкова във връзка с поредица от научни и образователни инициативи между ВУЗФ-София, ръководената от нея ВУЗФ-лаб и катедра „Международни икономически отношения“ към ИУ-Варна. Проф. Желязкова съчетава рядко срещаното умение да бъде едновременно дисциплиниран администратор, успешен мениджър, сериозен преподавател и самокритичен научен работник.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам на проф. Желязкова да насочи бъдещите си научно-приложни изследвания към промените в българското законодателство в подкрепа на кръговата икономика и по-специално синхронизацията между нормативната база в банковия и другите сектори на икономиката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата проф. д-р Виржиния Желязкова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“ на проф. д-р Виржиния Иванова Желязкова в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика;

12.04.2021 г.

Рецензент:

проф. д-р Веселина Димитрова